

МИЛАШКО О.Г.

к.е.н., доцент

Одеський національний економічний університет (Україна)

ДЖЕРЕЛА ТА НАПРЯМКИ ФОРМУВАННЯ КІНЦЕВОГО СПОЖИВАННЯ СЕКТОРІВ ЕКОНОМІКИ

Кінцеве споживання – один з етапів відтворювального циклу. В економічній літературі для характеристики відповідного явища використовують такі категорії як кінцеві споживчі витрати, фактичне кінцеве споживання та, безпосередньо, кінцеве споживання.

Метою роботи є в стислій формі пояснити різницю між переліченими категоріями для правильного їхнього розуміння та використання.

Отже, відтворювальний цикл в економіці починається з процесу виробництва, кінцевим результатом якого на секторальному рівні є валова додана вартість [1]. Валова додана вартість є джерелом утворення первинних доходів від виробничої діяльності, до яких належать оплата праці найманих працівників, чисті податки на виробництво та валовий прибуток (змішаний дохід). Первинні доходи секторів економіки, крім доходів від виробничої діяльності, містять доходи від власності (отримані сектором за виключенням переданих). З урахуванням сальдо доходів від власності кожний з секторів отримує валове сальдо первинних доходів. Сума даного показника за усіма секторами – це валовий національний дохід. Наступним етапом відтворювального циклу є вторинний розподіл доходів через трансфертні операції. У результаті вторинного розподілу кожен з секторів отримує валовий наявний дохід.

Перелічені процеси відтворення стосуються усіх п'яти секторів економіки країни: нефінансових корпорацій, фінансових корпорацій, державного управління, домашніх господарств та некомерційних організацій, які обслуговують домашні господарства.

Проте тільки три з секторів – домашні господарства, державне управління та некомерційні організації, які обслуговують домашні господарства, – беруть участь у перерозподілі доходів у натурі, бо значна частка доходів передається та отримується не в грошовому вигляді, а у вигляді товару чи послуги (соціальні трансферти в натурі). У результаті відповідного перерозподілу дані три сектори економіки отримують валовий скоригований наявний дохід. Відмітимо, що сектор домашніх господарств отримує соціальні трансферти в натурі, які йому передають державне управління та некомерційні організації, які обслуговують домогосподарства.

Наступним етапом відтворювального циклу є використання доходу. Розглядаються процеси використання як наявного доходу секторів, так і наявного скоригованого доходу.

І наявний дохід, і скоригований наявний дохід є джерелом кінцевого споживання та заощадження. Процес кінцевого споживання описують за допомогою двох показників: кінцевих споживчих витрат та фактичного

кінцевого споживання. Три сектори економіки: домашні господарства, державне управління та некомерційні організації, які обслуговують домашні господарства, здійснюють кінцеві споживчі витрати. Їхнім джерелом є саме наявний дохід відповідного сектора.

Щодо фактичного кінцевого споживання, то його джерелом є скоригований наявний дохід двох секторів: домашніх господарств та державного управління.

Кінцеві споживчі витрати складаються з індивідуальних і колективних. Так, кінцеві споживчі витрати домогосподарств цілком розглядаються як індивідуальні та відображають витрати домогосподарств-резидентів на придбання споживчих товарів і послуг за рахунок їхнього наявного доходу. Кінцеві споживчі витрати сектора державного управління розглядають частково як індивідуальні (витрати органів охорони здоров'я, соціального забезпечення, освіти тощо), і частково як колективні (витрати на оборону, підтримку суспільного порядку, науку). Щодо сектору некомерційних організацій, які обслуговують домогосподарства, то їхні кінцеві споживчі витрати повністю розглядаються як індивідуальні.

Фактичне кінцеве споживання в цілому по економіці дорівнює загальним кінцевим споживчим витратам і, як було наголошено вище, стосується домашніх господарств и державного управління. Очевидно, що здійснюється перерозподіл елементів кінцевих споживчих витрат між секторами таким чином, що отримані нові елементи мають економічний зміст і характеризують дещо інший аспект кінцевого споживання.

Отже, фактичне кінцеве споживання сектора домашніх господарств дорівнює сумі кінцевих споживчих витрат відповідного сектора, витрат органів державного управління в частині індивідуального споживання та кінцевих споживчих витрат сектора некомерційних організацій, які обслуговують домогосподарства.

Фактичне кінцеве споживання сектора державного управління дорівнює його кінцевим споживчим витратам у частині надання виключно колективних послуг.

Сектор некомерційних організацій, які обслуговують домашні господарства, не має фактичного кінцевого споживання, бо усі послуги, які сектор надає домогосподарствам, розглядаються як індивідуальні та відносяться до фактичного кінцевого споживання домашніх господарств.

Для секторів нефінансових та фінансових корпорацій кінцеве споживання не розраховують.

Література

1. Система национальных счетов 2008 г. [Электронный ресурс] / Комиссия Европейских сообществ, Международный валютный фонд, Организация экономического сотрудничества и развития, Организация Объединенных Наций, Всемирный банк. – Режим доступа: <http://www.cisstat.com/rus/SNA2008Russian.pdf>. – (Международный стандарт).